

Матеріально-технічна база. Як правильно користуватися цим кваліфікаційним критерієм?

У статті ми розповімо про те, як правильно замовникові встановити вимоги до матеріально-технічної бази, на що перш за все потрібно звернути увагу, аби не «перегнути» при встановленні цього кваліфікаційного критерію, а також розглянемо з вами, що зміниться в цьому кваліфікаційному критеріїві з 19 квітня 2020 року зі вступом у силу нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі».

Наявність матеріально-технічної бази (далі — МТБ) є одним з кваліфікаційних критеріїв, який найчастіше використовують замовники. При цьому варто звернути увагу, що на підтвердження наявності МТБ на практиці замовники вимагають від учасників надавати незатверджені довідки (у довільній формі), сканкопії оригіналів документів тощо, які підтверджують наявність такої МТБ (договори оренди, договори надання послуг, лізингу, свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів тощо). Також під час закупівлі продуктів харчування ще можуть вимагати документи, що підтверджують вчасну санобробку транспорту, реєстрацію потужностей відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та інші.

Достатність вимог

Зауважимо, що залежно від предмета закупівлі потрібно завжди розуміти, якої саме інформації та/або документів про МТБ замовникові буде достатньо для підтвердження наявності матеріально-технічної бази. Також не варто встановлювати нездійсненні та дискримінаційні вимоги. Наприклад, для підтвердження наявності МТБ для поставки паперу можна встановити вимогу щодо надання лише довідки в довільній формі. Якщо це буде поставка продуктів харчування (особливо молочних або м'ясних продуктів у заклади освіти), то замовникові потрібно буде розуміти, чи є в постачальника спеціалізований транспорт та складські приміщення для постачання такої продукції.

При закупівлі робіт замовник може встановити вимоги щодо наявності в учасника конкретного обладнання або МТБ, які необхідні для виконання робіт. Якщо в тендерній документації вказано вимоги щодо наявності конкретного обладнання, то варто зазначити, що це обладнання необхідне для виконання певних видів робіт, визначених нормативними документами, зокрема державними будівельними нормами. Також можна прописати, що учасник повинен підтвердити наявність обладнання та/або машин, та/або механізмів, зазначених ним у кошторисній документації, які будуть використовувати при виконанні робіт відповідно до предмета закупівлі. Однак у такому разі замовникові потрібно буде звіряти, чи для всіх машин, механізмів та обладнання, які є в кошторисній

документації учасника, надано належне підтвердження. Практика Антимонопольного комітету України свідчить про те, що при встановленні такої вимоги учасник не підтвердив наявність МТБ (наприклад, п.1. скарги за закупівлею [UA-2019-05-14-001979-a](#)), вказаної ним у кошторисній документації, і таким чином не виконав установлену вимогу. З іншого боку, якщо не конкретизувати вимогу з прив'язкою до виконуваних робіт, то, умовно кажучи, учасник із чотирма лопатами задовольнить вимоги до МТБ при будівництві або ремонті 100 км доріг.

Документальне підтвердження

Документами, які можуть підтверджувати наявність МТБ (крім довідки в довільній формі), можуть бути: документи, що підтверджують право власності на МТБ (договори купівлі-продажу, свідоцтво про право власності, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу та інші); договори оренди/суборенди, договори лізингу, договори позики, договори надання послуг і т. п. Тому раджу якомога більше розширити перелік підтвердних документів, щоб не дискримінувати учасників.

Наприклад, якщо встановити вимогу, що для підтвердження наявності транспортних засобів потрібно у складі пропозиції надати договори оренди, то учасники, у яких є договори лізингу або договори надання транспортних послуг на підтвердження наявності транспортних засобів, не зможуть підтвердити відповідність установленому кваліфікаційному критерієві. Також слід зауважити, що підтвердити наявність в МТБ обладнання не завжди легко, тому що в учасника може не бути документів, на підставі яких він використовує дріль, перфоратор або викрутку. Адже не всі можуть зберігати первинні бухгалтерські документи щодо придбання такого обладнання. Та і навряд чи для замовника буде важливим підтвердження наявності такого незначного обладнання.

Зважаючи на викладене, раджу прописувати в тендерній документації вимогу щодо надання документального підтвердження саме до складських або виробничих приміщень, машин, механізмів або транспорту. Раджу використовувати подібне формулювання: «На підтвердження вказаної в довідці наявності приміщень (склад, та/або офіс, та/або виробниче приміщення), транспортних засобів, машин, механізмів надати у складі тендерної пропозиції документи, що підтверджують право власності (договори купівлі-продажу, свідоцтво про право власності, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу), або документи, що підтверджують право користування (договір оренди, договір лізингу, договір надання послуг), або інші документи, що підтверджують право власності або користування». Таким чином, замовник розширить перелік документів, які потрібно надати учасникам на підтвердження наявності МТБ, а учасникам буде легше підтвердити наявність МТБ.

Що не потрібно вимагати

Виходячи з практики Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України (наприклад, скарга на умови за закупівлею UA-2020-03-04-003809-а або скарга за закупівлею UA-2020-02-25-002821-с), чинного законодавства та міжнародних угод, незаконно вимагати підтвердження наявності МТБ за територіальною приналежністю (у конкретному регіоні або населеному пункті). Наприклад, складу в Дніпропетровській області або складу в радіусі 30 км. від замовника. Така вимога, по-перше, дискримінує учасників, у яких є склади в інших регіонах, а по-друге, наявність складу на певній території не доводить наявності на цьому складі товару та жодним чином не впливає на гарантію поставки товарів. Утім варто зазначити, що є окремі випадки, коли можна вимагати наявності МТБ у відповідному регіоні (наприклад, послуги АЗС).

Не потрібно вказувати, що МТБ повинна бути лише у власності, адже це прямі ознаки дискримінації, тому що учасники, які орендують або використовують МТБ за договорами послуг, не зможуть надати підтвердження на відповідність такій вимозі. Також потрібно реально дивитись на кількість обладнання. Адже найчастіше для доставки товару достатньо одного транспортного засобу, для виконання конкретних робіт, виходячи з обсягу таких робіт, достатньо однієї одиниці техніки, а не п'ять чи десять.

Деякі замовники вимагають надавати свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, навіть якщо учасник використовує транспортні послуги для доставки. Це може бути проблемою для такого учасника, адже, по-перше, надавачі таких послуг можуть не надавати такі документи учасникам, а по-друге, надання транспортних послуг може бути не прив'язане до конкретного транспортного засобу. Тому не раджу прописувати таку вимогу.

Що нового в критерії наявності МТБ з 19 квітня 2020 року

Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 16 нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі» (далі — нова редакція) замовники зможуть вимагати «наявність в учасника процедури закупівлі обладнання, матеріально-технічної бази та **технологій**». Як ми бачимо, до кваліфікаційного критерію додали вимогу щодо наявності в учасника певних **технологій**.

Довідково. Відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій».

Технологія — результат науково-технічної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг.

На мій погляд, це означає, що в разі обрання відповідного кваліфікаційного критерію

замовник повинен встановити вимогу щодо наявності в учасника певної технології виробництва та/або реалізації того чи іншого товару, або технології виконання робіт. Документом, який підтверджує застосування певної технології, може бути сертифікат, свідоцтво, патент, договір між власником певної технології, а також тим, хто може її використовувати. Також із вищенаведеного поняття можна зробити висновок, що наявність системи менеджменту якості ISO 9001 або системи менеджменту харчової безпеки ISO 22000 теж може бути підтвердженням наявності певної технології, адже вони містять «сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг». Однак одразу звертаю увагу, що якщо технологію, яку ви вимагатимете в тендерній документації, використовуватиме тільки один учасник ринку, то це буде дискримінацією та зможе бути оскаржене до Антимонопольного комітету України.

Також слід звернути увагу на абз. 2 ч. 3 ст. 16 та на ч. 5 ст. 16 нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі». Так, по-перше, «якщо для закупівлі робіт або послуг замовник встановлює кваліфікаційний критерій такий, **як: наявність обладнання, матеріально-технічної бази та технологій** та/або наявність працівників, які мають необхідні знання та досвід, то учасник може для підтвердження своєї відповідності такому критерію залучити потужності інших суб'єктів господарювання як субпідрядників/співвиконавців». Таким чином, на тендерах на закупівлю робіт або послуг учасник зможе підтвердити достатність МТБ не лише наявною в себе МТБ, а й тією, яка наявна в субпідрядників/співвиконавців. По-друге, «у разі участі об'єднання учасників підтвердження відповідності кваліфікаційним критеріям здійснюється з урахуванням узагальнених об'єднаних показників кожного учасника такого об'єднання на підставі наданої об'єднанням інформації». Таким чином, якщо учасником закупівлі товарів, робіт або послуг є об'єднання, то будуть брати до уваги можливості всіх учасників такого об'єднання на підтвердження наявності необхідної МТБ.

Висновки

При встановленні вимог для підтвердження наявності матеріально-технічної бази слід звертати увагу на логічну достатність (щодо якості та кількості) такої бази під конкретні предмети закупівель.

Можна вказувати наявність конкретної МТБ в учасника. Це не буде дискримінацією, якщо така МТБ потрібна для виконання умов договору (механізми для виконання робіт, ізотермічні або рефрижераторні авто для поставки окремих видів продуктів харчування).

Конкретизуйте, на яку МТБ потрібне саме документальне підтвердження.

Для документального підтвердження можна вимагати документи, що підтверджують право власності на МТБ (договори купівлі-продажу, свідоцтво про право власності, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу та інші); договори оренди/суборенди, договори лізингу, договори позички, договори надання послуг і т. п.

Максимально розширте перелік взаємозамінних документів для підтвердження наявності МТБ. Зробіть вимоги проконкурентними.

Дискримінаційними вимогами щодо МТБ можуть бути: наявність МТБ в конкретному регіоні або на відповідній відстані; підстави володіння МТБ (наприклад, тільки власне); надмірна кількість МТБ; надання документів, які не повинні бути в учасника (наприклад, свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів у учасників, які користуються транспортними послугами).

У новій редакції в МТБ з'явиться ще одне поняття — наявність технологій. Документом, який підтверджує застосування певної технології, може бути сертифікат, свідоцтво, патент, договір між власником певної технології й тим, хто може її використовувати.

Зверніть увагу, що відповідно до нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі» в учасників з'являться додаткові можливості підтвердження наявності МТБ.

Відповідно до нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі» на тендерах на закупівлю робіт або послуг учасник зможе підтвердити достатність МТБ не тільки наявною в себе МТБ, а й тією, яка є в субпідрядників/співвиконавців.

Також у новій редакції Закону України «Про публічні закупівлі» вказано, що якщо учасником закупівлі товарів, робіт або послуг є об'єднання, то будуть зважати на можливості всіх учасників такого об'єднання на підтвердження наявності необхідної МТБ.

Також на порталі [RADNUK.COM.UA](https://radnuk.com.ua) варто прочитати:

[«Як замовникові встановити вимоги до матеріально-технічної бази?»](#);

[«Як замовникові встановити вимоги до матеріально-технічної бази?»](#);



«Технічний паспорт як альтернатива».

Додатково пропонуємо переглянути вебінар на тему: Кваліфікаційні критерії за статтею 16 Закону України «Про публічні закупівлі»